

EKOLOGIK MUHITNING BUZILISHI VA INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRI

Murodillayeva Mohinur G'iyosiddin qizi

*Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 44-umumiy o'rta ta'lim maktabining 11-sinf
o'quvchisi*

ANNOTATSIYA. *Ekologik muhitning buzilishi inson salomatligiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadi. Havo, suv va tuproq ifloslanishi turli kasalliklarning kelib chiqishiga sabab bo'lmoqda. Atrof-muhitdagi zararli moddalar nafas olish tizimi faoliyatiga salbiy ta'sir qiladi. Ekologik omillar allergik kasalliklarning ko'payishiga olib keladi. Iqlim o'zgarishi inson organizmining moslashuvchanligini pasaytiradi. Tabiiy resurslarning kamayishi hayot sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Biologik muvozanatning buzilishi jamoat salomatligiga xavf tug'diradi. Ekologik muammolar yurak-qon tomir kasalliklari xavfini oshiradi. Ekologik madaniyatni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada ekologik barqarorlikni ta'minlash masalalari yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *ekologiya, atrof-muhit ifloslanishi, inson salomatligi, iqlim o'zgarishi, biologik muvozanat, ekologik xavfsizlik.*

KIRISH QISMI

Bugungi globallashuv davrida ekologiya muammolari insoniyat oldida turgan eng dolzarb masalalardan biriga aylandi. Inson va tabiat o'rtasidagi o'zaro munosabatlar tarixan muvozanatda bo'lgan bo'lsa-da, sanoatlashuv va texnologik taraqqiyot natijasida bu muvozanat izdan chiqdi. Natijada ekologik muhitning buzilishi global miqyosdagi muammoga aylandi.

Ekologiya fanining asosiy vazifasi tirik organizmlar va ularni o'rab turgan muhit o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishdan iborat. Ushbu bog'liqlik buzilganda, nafaqat tabiatga, balki inson hayoti va salomatligiga ham katta zarar yetadi. Zavod va fabrikalardan chiqayotgan zararli gazlar, transport vositalari chiqindilari hamda chiqindilarning noto'g'ri boshqarilishi ekologik muammolarni yanada kuchaytirmoqda.

Havo ifloslanishi nafas olish tizimi kasalliklarining asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Atmosferaga chiqarilayotgan karbonat angidrid, azot oksidlari va chang zarralari bronxit, astma va o'pka kasalliklarining ko'payishiga olib kelmoqda. Ayniqsa, yirik shaharlarda ekologik holat inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'dirmoqda.

Suv resurslarining ifloslanishi ham dolzarb muammolardan biridir. Sanoat va maishiy chiqindilarning suv havzalariga tushishi ichimlik suvining sifatsizlanishiga olib keladi. Bu esa oshqozon-ichak, jigar va buyrak kasalliklarining ortishiga sabab bo'ladi. Qishloq xo'jaligida kimyoviy moddalardan haddan tashqari foydalanish esa tuproq degradatsiyasiga olib kelmoqda.

Iqlim o'zgarishi global ekologik muammolarning eng xavflilaridan biri hisoblanadi. Haroratning oshishi, qurg'oqchilik, suv tanqisligi va tabiiy ofatlarning ko'payishi inson

hayotiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu jarayonlar oziq-ovqat xavfsizligini ham xavf ostiga qo'ymoqda.

Shuningdek, ekologik muhitning buzilishi insonning ruhiy holatiga ham salbiy ta'sir qiladi. Stress, depressiya va xavotirli holatlar ekologik beqarorlik bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli ekologik muammolarni hal etish nafaqat tabiatni, balki inson salomatligini asrash uchun ham muhimdir.

XULOSA

Ekologik muhitning buzilishi inson hayoti uchun jiddiy xavf tug'diradi.

Atrof-muhit ifloslanishi ko'plab kasalliklarning asosiy sababidir.

Havo sifati inson salomatligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Suv resurslarining ifloslanishi sog'liq uchun katta xavf hisoblanadi.

Iqlim o'zgarishi ekologik muammolarni kuchaytirmoqda.

Tabiiy resurslardan noto'g'ri foydalanish salbiy oqibatlarga olib keladi.

Ekologik muammolar jamiyat salomatligiga tahdid soladi.

Ekologik madaniyatni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Atrof-muhitni muhofaza qilish har bir insonning burchidir.

Sog'lom muhit sog'lom jamiyat garovidir.

TAVSIYALAR

Ekologik madaniyatni shakllantirishga alohida e'tibor qaratish lozim.

Sanoat chiqindilarini kamaytirish bo'yicha choralar ko'rilishi kerak.

Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish targ'ib qilinishi zarur. Aholi orasida ekologik ta'limni rivojlantirish muhimdir.

Yashil texnologiyalarni joriy etish ekologik barqarorlikni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Zhumaeva Sh.B. Ekologiya asosiari. Toshkent, 2022.
2. Nazarov A. Global ekologik muammolar. Toshkent, 2021.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. - Toshkent, 2008.
4. UNEP. Global Environment Outlook. New York, 2020.
5. WHO. Environmental Health Report. Geneva, 2021.
6. Ismoilov R. Atrof-muhitni muhofaza qilish asoslari, Samarqand, 2019.
7. O'zbekiston Respublikasi "Ekologiya to'g'risida"gi Qonuni.

